Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 2 czerwca 2022 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 87/357/EWG – Artykuł 1 ust. 2 – Zakres stosowania – Produkty nieżywnościowe, które mogą zostać pomylone ze środkami spożywczymi – Pojęcie – Ryzyko uduszenia, zatrucia, przebicia lub niedrożności przewodu pokarmowego – Domniemanie niebezpiecznego charakteru – Brak – Dowód

W sprawie C-122/21

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (najwyższy sąd administracyjny Litwy) postanowieniem z dnia 24 lutego 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 26 lutego 2021 r., w postępowaniu:

Get Fresh Cosmetics Limited

przeciwko

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba,

przy udziale:

V.U.,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: A. Prechal, prezes izby, J. Passer, F. Biltgen, N. Wahl (sprawozdawca) i M.L. Arastey Sahún, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu Get Fresh Cosmetics Limited – M. Inta, advokatas,

* Język postępowania: litewski.

– w imieniu rządu litewskiego – K. Dieninis i V. Kazlauskaitė-Švenčionienė, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu greckiego – V. Karra i O. Patsopoulou, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – G. Goddin, E. Sanfrutos Cano i A. Steiblytė, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 dyrektywy Rady 87/357/EWG z dnia 25 czerwca 1987 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich dotyczących produktów, których wygląd wskazuje na przeznaczenie inne niż rzeczywiste, zagrażających zdrowiu lub bezpieczeństwu konsumentów (Dz.U. 1987, L 192, s. 49).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Get Fresh Cosmetics Limited a Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (krajowym urzędem ochrony praw konsumentów, Litwa) (zwanym dalej „urzędem ochrony konsumentów") w przedmiocie nałożonego na Get Fresh Cosmetics zakazu udostępniania niektórych produktów kosmetycznych na rynku.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 87/357

3 Zgodnie z motywami od pierwszego do siódmego dyrektywy 87/357:

„w poszczególnych państwach członkowskich obowiązują przepisy prawne lub regulacje dotyczące niektórych produktów, których wygląd wskazuje na przeznaczenie inne niż rzeczywiste, zagrażających zdrowiu lub bezpieczeństwu konsumentów; przepisy te różnią się od siebie pod względem treści, zakresu i obszaru stosowania; w szczególności przepisy te w niektórych państwach członkowskich dotyczą wszystkich produktów przypominających środki spożywcze, a niebędących środkami spożywczymi, natomiast w innych państwach członkowskich dotyczą poszczególnych produktów, które mogą zostać pomylone ze środkami spożywczymi, w szczególności z wyrobami cukierniczymi;

powyższa sytuacja stwarza znaczące bariery w swobodnym przepływie towarów oraz nierówne warunki konkurencji we Wspólnocie, bez zapewnienia skutecznej ochrony konsumentów, w szczególności dzieci;

powyższe przeszkody w ustanowieniu i funkcjonowaniu wspólnego rynku należy usunąć oraz należy zapewnić właściwą ochronę konsumenta, zgodnie z rezolucjami Rady z dnia 14 kwietnia 1975 r. oraz z 19 maja 1981 r., odpowiednio, w sprawie pierwszego [(Dz.U. 1975, C 92, s. 1)] i drugiego [(Dz.U. 1981, C 133, s. 1)] programu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej w sprawie ochrony konsumentów i polityki informacyjnej oraz zgodnie z rezolucją Rady z dnia 23 czerwca 1986 r. w sprawie nowych bodźców dla polityki ochrony konsumentów [(Dz.U. 1986, C 167, s. 1)];

w poszczególnych państwach członkowskich należy zapewnić taki sam poziom ochrony zdrowia i bezpieczeństwa konsumentów;

w tym celu konieczne jest wprowadzenie zakazu wprowadzania do obrotu, przywozu, produkcji oraz wywozu wyrobów, które mogą zostać omyłkowo uznane za środki spożywcze i związku z tym stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa lub zdrowia konsumentów;

należy ustanowić system kontroli, jakie mają być przeprowadzane przez właściwe władze państw członkowskich;

zgodnie z zasadami wymienionymi w rezolucjach Rady w sprawie ochrony konsumentów, wyroby niebezpieczne muszą zostać wycofane z rynku”.

4 Artykuł 1 tej dyrektywy stanowi:

„1. Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do produktów określonych w poniższym ust. 2, których wygląd wskazuje na przeznaczenie inne niż rzeczywiste, zagrażających bezpieczeństwu lub zdrowiu konsumentów.

2. Produkty określone w ust. 1 to produkty, które nie są wprawdzie środkami spożywczymi, lecz ze względu na ich [swój] kształt, zapach, kolor, wygląd, opakowanie, etykiety, pojemność lub wielkość mogą zostać uznane przez konsumentów, w szczególności przez dzieci, za środki spożywcze, a w konsekwencji mogą zostać spożyte przez umieszczenie ich w jamie ustnej, wyssanie lub połknięcie, co wiąże się z zagrożeniem i może skutkować na przykład uduszeniem, zatruciem, przebiciem lub niedrożnością przewodu pokarmowego”.

5 Artykuł 2 wspomnianej dyrektywy przewiduje:

„Państwa członkowskie podejmą wszelkie środki niezbędne w celu wprowadzenia zakazu obrotu, przywozu, produkcji lub wywozu produktów określonych w niniejszej dyrektywie”.

6 Artykuł 3 tej dyrektywy stanowi:

„W szczególności państwa członkowskie zapewnią kontrole produktów znajdujących się na rynku w celu sprawdzenia, czy produkty objęte zakresem niniejszej dyrektywy nie są wprowadzane do obrotu, oraz podejmą wszelkie środki konieczne dla zapewnienia, aby ich właściwe władze wycofały lub nakazały wycofanie z rynku wszystkich produktów objętych niniejszą dyrektywą”.

Rozporządzenie (WE) nr 1223/2009

7 Motywy 9 i 10 rozporządzenia (WE) nr 1223/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 listopada 2009 r. dotyczącego produktów kosmetycznych (Dz.U. 2009, L 342, s. 59) mają następujące brzmienie:

„9) Produkty kosmetyczne powinny być bezpieczne w normalnych lub dających się racjonalnie przewidzieć warunkach stosowania. W szczególności analiza stosunku ryzyka i korzyści nie powinna uzasadniać występowania ryzyka dla zdrowia ludzi.

10) Prezentacja produktu kosmetycznego, a w szczególności jego forma, zapach, kolor, wygląd, opakowanie, oznakowanie, wielkość lub rozmiar nie powinny zagrażać zdrowiu i bezpieczeństwu konsumentów z powodu pomylenia z artykułami spożywczymi, zgodnie z dyrektywą [87/357]".

8 Artykuł 3 tego rozporządzenia, zatytułowany „Bezpieczeństwo", w lit. a) stanowi:

„Produkt kosmetyczny udostępniany na rynku powinien być bezpieczny dla zdrowia ludzi w normalnych lub dających się przewidzieć warunkach stosowania, z uwzględnieniem w szczególności:

a) prezentacji, w tym zgodności z dyrektywą [87/357];

[…]".

Prawo litewskie

9 Artykuł 6 Lietuvos Respublikos maisto įstatymas (ustawy Republiki Litewskiej o środkach spożywczych) reguluje ograniczenia wprowadzania do obrotu środków spożywczych i innych produktów przypominających środki spożywcze. Ustęp 2 tego przepisu zakazuje wprowadzania do obrotu produktów, które, ze względu na swój kształt, zapach, kolor, wygląd, etykiety, opakowanie, rozmiar lub jakąkolwiek inną cechę, przypominają środek spożywczy w takim stopniu, że mogą zostać omyłkowo spożyte przez konsumentów, w szczególności przez dzieci, jako środki spożywcze, podczas gdy takie spożycie może zagrażać zdrowiu lub życiu.

10 Zgodnie z art. 9 Lietuvos Respublikos produktų saugos įstatymas (ustawy Republiki Litewskiej o bezpieczeństwie produktów, zwanej dalej „ustawą o bezpieczeństwie produktów"):

„Sprzedający jest zobowiązany:

do wprowadzania na rynek wyłącznie bezpiecznych produktów.

[…]".

11 Artykuł 3 ust. 5 ustawy o bezpieczeństwie produktów przewiduje:

„»Bezpieczny produkt« oznacza każdy produkt, który w normalnych warunkach użytkowania, określonych przez producenta lub dających się racjonalnie przewidzieć, włączając czas trwania, nie stanowi ryzyka lub nie stanowi zagrożenia dla życia lub zdrowia konsumentów, które przekraczałoby próg dozwolony przez ustawodawcę jako odpowiadający wysokiemu poziomowi ochrony konsumentów, przy uwzględnieniu:

1) parametrów produktu, jego składu, opakowania, sposobu montażu i użytkowania oraz konserwacji;

2) oddziaływania na inne produkty, jeżeli można racjonalnie przewidzieć, że będzie on używany z innymi produktami;

3) prezentowanego konsumentowi wyglądu produktu, napisów na produkcie lub jego opakowaniu, instrukcji użytkowania i zniszczenia po zużyciu, a także wszelkich innych wskazówek lub informacji przekazanych przez producenta;

4) kategorii konsumentów, które użytkowanie towaru może narazić na większe ryzyko, w szczególności dzieci”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

12 Get Fresh Cosmetics jest spółką prawa angielskiego, która wytwarza produkty kosmetyczne takie jak kule do kąpieli. Produkty te są dystrybuowane na Litwie między innymi za pośrednictwem strony internetowej.

13 Pismem z dnia 2 maja 2018 r. urząd ochrony konsumentów zwrócił się do dystrybutora produktów Get Fresh Cosmetics na Litwie, wskazując, że zamierza dokonać kontroli produktów kosmetycznych sprzedawanych na danej stronie internetowej. Wezwał on tego dystrybutora do przedstawienia mu w odniesieniu do niektórych produktów kosmetycznych wybranych losowo – to znaczy różnych rodzajów kul do kąpieli (zwanych dalej „rozpatrywanymi produktami”) – nazwy i adresu producenta, etykiet w językach oryginalnym i litewskim, innych danych identyfikacyjnych, międzynarodowego nazewnictwa składników kosmetyków (INCI) (*International Nomenclature of Cosmetic Ingredients*) oraz innych informacji niezbędnych do celów tej kontroli.

14 Wiadomością elektroniczną z dnia 3 maja 2018 r. ów dystrybutor poinformował urząd ochrony konsumentów, że kilka tygodni wcześniej, po powiadomieniu go o podobieństwie rozpatrywanych produktów do środków spożywczych, wycofał je ze wspomnianej strony internetowej. Wskazał on również, że wszystkie te produkty zostały wymienione na portalu zgłaszania produktów kosmetycznych (*Cosmetic product notification portal*), zarejestrowane w Unii i opatrzone etykietą wskazującą, że nie należy ich umieszczać w jamie ustnej ani połykać. Wreszcie przedstawił on urzędowi ochrony konsumentów żądane dokumenty.

15 Po przeprowadzeniu kontroli zgodności rozpatrywanych produktów z wymogami rozporządzenia nr 1223/2009 i ustawy o bezpieczeństwie produktów oraz na podstawie sprawozdania z kontroli urząd ochrony konsumentów wydał w dniu 29 sierpnia 2018 r. decyzje stwierdzające, że produkty te nie spełniają wymagań art. 3 lit. a) i art. 20 ust. 1 rozporządzenia nr 1223/2009,

ponieważ ich wygląd zewnętrzny imituje środki spożywcze pod względem wyglądu, zapachu, kształtu i wielkości, zaś z uwagi na swój wygląd wskazujący na przeznaczenie inne niż rzeczywiste zagrażają one zdrowiu lub bezpieczeństwu konsumentów, w szczególności dzieci i osób starszych. W decyzjach tych urząd ochrony konsumentów, po pierwsze, zakazał wprowadzania rozpatrywanych produktów do obrotu, a po drugie, zobowiązał danego dystrybutora do wycofania ich z rynku, ostrzeżenia konsumentów o zagrożeniu związanym z tymi produktami, poinformowania konsumentów o możliwości zwrotu owych produktów do sprzedającego i przekazania informacji na temat sposobu dalszego postępowania.

16 Vilniaus apygardos administracinis teismas (okręgowy sąd administracyjny w Wilnie, Litwa) częściowo uwzględnił skargę Get Fresh Cosmetics, uchylając te decyzje i zobowiązując urząd ochrony konsumentów do ponownego zbadania kwestii zgodności rozpatrywanych produktów z wymogiem ustanowionym w art. 3 lit. a) rozporządzenia nr 1223/2009.

17 Sąd odsyłający, do którego urząd ten wniósł apelację, uchylił ów wyrok i przekazał sprawę do Vilniaus apygardos administracinis teismas (okręgowego sądu administracyjnego w Wilnie). Sąd ten oddalił skargę Get Fresh Cosmetics, która wniosła apelację od tego wyroku do sądu odsyłającego, w szczególności na tej podstawie, że Vilniaus apygardos administracinis teismas (okręgowy sąd administracyjny w Wilnie) naruszył prawo przy dokonywaniu wykładni art. 1 dyrektywy 87/357.

18 Get Fresh Cosmetics twierdzi, że art. 1 ust. 2 dyrektywy 87/357 wymaga wykazania, iż rozpatrywane produkty są środkami nieżywnościowymi, lecz ze względu na ich kształt, zapach, kolor, wygląd, opakowanie, etykiety, pojemność lub wielkość mogą zostać uznane przez konsumentów, w szczególności przez dzieci, za środki spożywcze, a w konsekwencji mogą zostać spożyte poprzez umieszczenie ich w jamie ustnej, wyssanie lub połknięcie, co wiąże się z zagrożeniem i może skutkować na przykład uduszeniem, zatruciem, przebiciem lub niedrożnością przewodu pokarmowego.

19 W tym kontekście podnosi ona, że urząd ochrony konsumentów nie mógł poprzestać na ustaleniu, że rozpatrywane produkty mogą być mylone ze środkami spożywczymi, lecz powinien również wykazać zagrożenie wynikające z takiej omyłki. Uważa ona, że w tym celu urząd ochrony konsumentów powinien przeprowadzić testy i badania laboratoryjne w celu ustalenia, czy rozpatrywane produkty mogą ulec uszkodzeniu i czy stwarzają niebezpieczeństwo zatrucia w przypadku umieszczenia ich w jamie ustnej, wyssania lub połknięcia.

20 Urząd ochrony konsumentów twierdzi z kolei, że ponieważ produkty kosmetyczne nie są przeznaczone do spożycia, istnienie podobieństwa między takim produktem nieżywnościowym a produktem spożywczym, na podstawie którego można przewidzieć, iż produkt kosmetyczny będzie umieszczany w jamie ustnej, wystarczy, aby założyć, że produkt ten stanowi zagrożenie dla zdrowia konsumentów.

21 Sąd odsyłający uważa, że z wykładni rozporządzenia nr 1223/2009 i dyrektywy 87/357, wyjaśnionej poprzez prace przygotowawcze, które doprowadziły do jej przyjęcia, wynika, że podobieństwo między produktem kosmetycznym a środkiem spożywczym jest czynnikiem powodującym ipso facto powstanie ryzyka, przynajmniej potencjalnego, dla zdrowia lub bezpieczeństwa konsumentów, w szczególności dzieci.

22 W tym względzie wskazuje on, że art. 1 ust. 2 dyrektywy 87/357 określa zakres stosowania tej dyrektywy w taki sposób, że ma ona również zastosowanie do potencjalnych zagrożeń. W tym kontekście sąd ten powziął wątpliwości co do konieczności przedstawienia dowodu na to, że produkty objęte tym przepisem rzeczywiście stanowią zagrożenie. Jednakże w przypadku gdyby przepis ten należało interpretować w ten sposób, że wymaga on, aby zagrożenie dla zdrowia lub bezpieczeństwa było poparte obiektywnymi i uzasadnionymi danymi, sąd odsyłający dąży do ustalenia, na kim spoczywa ciężar tego dowodu.

23 W tym względzie sąd odsyłający podkreśla, że zgodnie z rozporządzeniem nr 1223/2009 osoba odpowiedzialna powinna zapewnić zgodność produktów kosmetycznych z dyrektywą 87/357 jeszcze przed wprowadzeniem tych produktów do obrotu i powinna w szczególności dysponować danymi wykazującymi tę zgodność.

24 W tych okolicznościach Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (naczelny sąd administracyjny Litwy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 1 ust. 2 dyrektywy [87/357] należy interpretować w ten sposób, że produktami, o których mowa w ust. 1 owego artykułu, są produkty, które nie są wprawdzie środkami spożywczymi, lecz ze względu na swój kształt, zapach, kolor, wygląd, opakowanie, etykiety, pojemność lub wielkość mogą zostać uznane przez konsumentów, w szczególności przez dzieci, za środki spożywcze, a w konsekwencji mogą zostać spożyte poprzez umieszczenie ich w jamie ustnej, wyssanie lub połknięcie, co wiąże się z zagrożeniem, ponieważ, jak wynika z obiektywnych i uzasadnionych danych, może to skutkować na przykład uduszeniem, zatruciem, przebiciem lub niedrożnością przewodu pokarmowego?

2) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze: czy ciężar dowodu w tym zakresie powinien spoczywać na właściwym organie nadzoru państwa członkowskiego?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

25 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 1 ust. 2 dyrektywy 87/357 powinno się interpretować w ten sposób, że należy wykazać za pomocą obiektywnych i potwierdzonych danych, iż okoliczność umieszczenia w jamie ustnej, wyssania lub połknięcia produktów, które nie są wprawdzie środkami spożywczymi, lecz ze względu na swój kształt, zapach, kolor, wygląd, opakowanie, etykiety, pojemność lub wielkość mogą zostać uznane przez konsumentów, w szczególności przez dzieci, za środki spożywcze, a w konsekwencji mogą zostać spożyte poprzez umieszczenie ich w jamie ustnej, wyssanie lub połknięcie, wiąże się z zagrożeniem i może skutkować na przykład uduszeniem, zatruciem, przebiciem lub niedrożnością przewodu pokarmowego.

26 W niniejszej sprawie sąd odsyłający zmierza w szczególności do ustalenia, czy art. 1 ust. 2 dyrektywy 87/357 ustanowił domniemanie niebezpiecznego charakteru dla produktów o wyglądzie środków spożywczych, czy też niebezpieczny charakter takich produktów musi zostać wykazany za pomocą obiektywnych i potwierdzonych danych.

27 W tym względzie należy stwierdzić w pierwszej kolejności, że zgodnie z art. 1 ust. 1 dyrektywy 87/357 ma ona zastosowanie do produktów, których wygląd wskazuje na przeznaczenie inne niż rzeczywiste, zagrażających bezpieczeństwu lub zdrowiu konsumentów.

28 Należy również zauważyć, że zgodnie z ust. 2 tego przepisu produkty, których wygląd wskazuje na przeznaczenie inne niż rzeczywiste, zagrażające bezpieczeństwu lub zdrowiu konsumentów, to takie produkty, które nie są wprawdzie środkami spożywczymi, lecz ze względu na swój kształt, zapach, kolor, wygląd, opakowanie, etykiety, pojemność lub wielkość mogą zostać uznane przez konsumentów, w szczególności przez dzieci, za środki spożywcze, a w konsekwencji mogą zostać spożyte poprzez umieszczenie ich w jamie ustnej, wyssanie lub połknięcie, co wiąże się z zagrożeniem i może skutkować na przykład uduszeniem, zatruciem, przebiciem lub niedrożnością przewodu pokarmowego.

29 Niemniej jednak należy stwierdzić, że nic w treści tych przepisów nie wskazuje na to, by ustanawiały one domniemanie niebezpiecznego charakteru produktów, których wygląd wskazuje na przeznaczenie inne niż rzeczywiste, lub zobowiązanie do wykazania przez właściwe organy krajowe za pomocą obiektywnych i potwierdzonych danych, że okoliczność umieszczenia w jamie ustnej, wyssania lub połknięcia takich produktów wiąże się z zagrożeniem i może skutkować na przykład uduszeniem, zatruciem, przebiciem lub niedrożnością przewodu pokarmowego.

30 Artykuł 1 dyrektywy 87/357 nie ustanawia bowiem związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy okolicznością, że wygląd produktu wskazuje na przeznaczenie inne niż rzeczywiste, a okolicznością, że zagraża on bezpieczeństwu lub zdrowiu konsumentów, lecz ogranicza się do stwierdzenia, że produkt jest objęty ustanowionym w dyrektywie 87/357 zakazem obrotu, przywozu, produkcji lub wywozu, jeżeli spełnione są cztery kumulatywne przesłanki.

31 Po pierwsze, produkt powinien być produktem nieżywnościowym mającym kształt, zapach, kolor, wygląd, opakowanie, etykiety, pojemność lub wielkość środka spożywczego.

32 Po drugie, cechy wymienione w poprzednim punkcie powinny być tego rodzaju, że konsumenci, w szczególności dzieci, mogą uznać produkt za środek spożywczy.

33 Po trzecie, w konsekwencji produkt miałby móc zostać spożyty przez konsumentów poprzez umieszczenie go w jamie ustnej, wyssanie lub połknięcie.

34 Po czwarte, okoliczność umieszczenia tego produktu w jamie ustnej, wyssania go lub połknięcia mogłaby wiązać się z zagrożeniem i mogłaby skutkować na przykład uduszeniem, zatruciem, przebiciem lub niedrożnością przewodu pokarmowego.

35 W drugiej kolejności należy stwierdzić, że dyrektywa 87/357 nie zawiera przepisu ustanawiającego domniemanie niebezpiecznego charakteru produktów, których wygląd wskazuje na przeznaczenie inne niż rzeczywiste, ani w szczególności domniemanie, że okoliczność umieszczenia w jamie ustnej, wyssania lub połknięcia takich produktów wiąże się z takim zagrożeniem, lecz przeciwnie, prawodawca Unii wymaga w ramach tej ostatniej przesłanki, by tego rodzaju ryzyko było oceniane w każdym konkretnym przypadku.

36 Ponadto interpretowanie art. 1 ust. 2 dyrektywy 87/357 w ten sposób, że ustanawia on takie domniemanie, prowadziłoby de facto do zakazu wprowadzania do obrotu takich produktów.

37 Tymczasem celem dyrektywy 87/357 nie jest co do zasady zakaz wprowadzania do obrotu wszystkich produktów, które nie są środkami spożywczymi i które mogą być mylone z takimi środkami.

38 Z motywów od drugiego do piątego tej dyrektywy wynika bowiem, że została ona przyjęta w celu usunięcia przeszkód w swobodnym przepływie wynikających z przepisów krajowych dotyczących niektórych produktów, których wygląd wskazuje na przeznaczenie inne niż rzeczywiste, zagrażających bezpieczeństwu lub zdrowiu konsumentów, zapewniając jednocześnie zdrowie i bezpieczeństwo konsumentów oraz gwarantując, że podlegają one takiemu samemu poziomowi ochrony w poszczególnych państwach członkowskich.

39 W trzeciej kolejności – z art. 1 dyrektywy 87/357, a w szczególności z czterech przesłanek przypomnianych w pkt 31–34 niniejszego wyroku wynika, że – jak podniosła Komisja Europejska – dyrektywa ta ma zastosowanie do nieokreślonej liczby produktów o określonych cechach, w odniesieniu do których należy ustalić w każdym przypadku z osobna i w zależności od każdego państwa członkowskiego, czy mogą one powodować ryzyko, o którym mowa w tej dyrektywie.

40 Dyrektywa 87/357 zakłada zatem, że właściwe organy krajowe oceniają w każdym przypadku, czy przesłanki wymienione w art. 1 tej dyrektywy są spełnione i uzasadniają przyjęcie decyzji o zakazie wprowadzania do obrotu produktu na podstawie art. 2 tej dyrektywy, tak aby mogła ona zostać poddana kontroli administracyjnej lub sądowej.

41 W tym celu powinny one ocenić, w przypadku gdy rozpatrywany produkt ma wygląd lub zapach środka spożywczego, nie tylko prawdopodobieństwo uznania go za środek spożywczy i z tego względu spożycia poprzez umieszczenie go w jamie ustnej, wyssanie lub połknięcie, ale również ryzyko związane z takim działaniem.

42 Ocena ta powinna, po pierwsze, opierać się na obiektywnych cechach rozpatrywanych produktów. A zatem produkt, który jedynie z grubsza ma wygląd lub zapach środka spożywczego, prawdopodobnie nie zostanie pomylony z takim środkiem. Takie cechy, a w szczególności materiały i skład produktu nieżywnościowego, o których w stosownych przypadkach informuje sprzedawca tego produktu, muszą również służyć ustaleniu, czy okoliczność umieszczenia w jamie ustnej, wyssania lub połknięcia takiego produktu wiąże się z zagrożeniem i może skutkować na przykład uduszeniem, zatruciem, przebiciem lub niedrożnością przewodu pokarmowego.

43 Wspomniana ocena powinna, po drugie, uwzględniać wrażliwość związaną z kategoriami osób i konsumentów, którzy mogą mieć kontakt z produktami przypominającymi środki spożywcze, w tym w szczególności dzieci, jak wynika z samego brzmienia art. 1 ust. 2 dyrektywy 87/357.

44 W czwartej kolejności – choć ocena ta powinna dotyczyć czterech przesłanek ustanowionych w art. 1 ust. 2 dyrektywy 87/357, to ani ten, ani żaden inny przepis tej dyrektywy nie wymaga od właściwych władz krajowych wykazania na podstawie obiektywnych i potwierdzonych danych, że konsumenci pomylą te produkty ze środkami spożywczymi, oraz że zostało wykazane ryzyko uduszenia, zatrucia, przebicia lub niedrożności przewodu pokarmowego.

45 Z brzmienia tego przepisu wynika bowiem, że wystarczy, by czynność umieszczenia takiego produktu w jamie ustnej, jego wyssania lub połknięcia mogła powodować takie ryzyko. Ponadto ustanowienie wymogu wykazania pewności wystąpienia tych zagrożeń jest sprzeczne z nakazem

ochrony osób i konsumentów, do którego zmierza dyrektywa 87/357, i nie zapewnia właściwej równowagi między tym nakazem a nakazem swobodnego przepływu produktów, który jest celem tej dyrektywy, jak wynika z jej motywów od drugiego do piątego.

46 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że art. 1 ust. 2 dyrektywy 87/357 powinno się interpretować w ten sposób, że nie jest konieczne wykazanie za pomocą obiektywnych i potwierdzonych danych, iż okoliczność umieszczenia w jamie ustnej, wyssania lub połknięcia produktów, które nie są wprawdzie środkami spożywczymi, lecz ze względu na swój kształt, zapach, kolor, wygląd, opakowanie, etykiety, pojemność lub wielkość mogą zostać uznane przez konsumentów, w szczególności przez dzieci, za środki spożywcze, a w konsekwencji mogą zostać spożyte poprzez umieszczenie ich w jamie ustnej, wyssanie lub połknięcie, wiąże się z zagrożeniem i może skutkować na przykład uduszeniem, zatruciem, przebiciem lub niedrożnością przewodu pokarmowego. Niemniej jednak właściwe organy krajowe powinny ocenić w każdym poszczególnym przypadku, czy dany produkt spełnia przesłanki wymienione w tym przepisie, i uzasadnić, że ma to miejsce.

W przedmiocie pytania drugiego

47 Ze względu na odpowiedź udzieloną na pytanie pierwsze nie ma konieczności udzielania odpowiedzi na pytanie drugie.

W przedmiocie kosztów

48 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy Rady 87/357/EWG z dnia 25 czerwca 1987 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich dotyczących produktów, których wygląd wskazuje na przeznaczenie inne niż rzeczywiste, zagrażających zdrowiu lub bezpieczeństwu konsumentów, powinno się interpretować w ten sposób, że nie jest konieczne wykazanie za pomocą obiektywnych i potwierdzonych danych, iż okoliczność umieszczenia w jamie ustnej, wyssania lub połknięcia produktów, które nie są wprawdzie środkami spożywczymi, lecz ze względu na swój kształt, zapach, kolor, wygląd, opakowanie, etykiety, pojemność lub wielkość mogą zostać uznane przez konsumentów, w szczególności przez dzieci, za środki spożywcze, a w konsekwencji mogą zostać spożyte poprzez umieszczenie ich w jamie ustnej, wyssanie lub połknięcie, wiąże się z zagrożeniem i może skutkować na przykład uduszeniem, zatruciem, przebiciem lub niedrożnością przewodu pokarmowego. Niemniej jednak właściwe organy krajowe powinny ocenić w każdym poszczególnym przypadku, czy dany produkt spełnia przesłanki wymienione w tym przepisie, i uzasadnić, że ma to miejsce.

Podpisy